

УДК 373.2.016:81'243(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.6>

Наталія ТРОФАЙЛА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дітей, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, Черкаська область, Україна, 20301

ORCID: 0000-0002-9865-6133

Бібліографічний опис статті: Трофайла, Н. (2023). Організація навчальної діяльності дітей дошкільного віку в процесі вивчення іноземної мови. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 39–43, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.6>

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розкрито особливості організації навчальної діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку при вивченні англійської мови. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови, які забезпечують ефективність виховання інтересу у дітей дошкільного віку до вивчення іноземної мови, а саме: урахування педагогом вікових та індивідуальних особливостей дошкільників і забезпечення диференційованого підходу в процесі навчання дітей іноземних мов; надання комунікативної спрямованості процесу навчання дітей іноземних мов; поєднання традиційних і нетрадиційних форм, ігрових методів організації навчальної діяльності дітей; позитивне підкріплення вихователем успіхів дитини у вивченні іноземних мов. Проаналізовано важливість та необхідність навчання дітей дошкільного віку іноземної мови, визначено цілі навчання, представлено організацію та деякі методичні аспекти навчання дітей у закладах дошкільної освіти. Охарактеризовано переваги раннього навчання дошкільників іноземної мови, адже на ранній стадії іноземна мова покликана і повинна вирішити більш важливу мету, ніж тільки придбання певних практичних навичок і вмінь. Роль іноземної мови на ранньому ступені навчання особливо неоціненна для всебічного розвитку дітей. Мова для дитини – це насамперед засіб комунікації, пізнання і виховання. Тож, надзавданням на ранньому ступені навчання має стати розвиток особистості дитини засобами іноземної мови. Описано основні завдання вихователя з правом викладання іноземної мови, який сприяє зацікавленню дітей до вивчення мов як засобу спілкування і, водночас, як важливого компонента їхньої підготовки до школи, оскільки він, як правило, сприяє розвитку особистості життєва компетентність у дошкільному дитинстві. Рівень професійної підготовки вихователя, а також теоретичні, методичні та практичні навички залежатимуть, перш за все, від зацікавленості дошкільників до мов, їхнім бажанням оволодіти ним і взагалі їх комунікативною компетенцією.

Ключові слова: ігрова спрямованість, організація навчальної діяльності, інтерактивні методи, мовленнєва діяльність.

Nataliia TROFAILA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Child Psychology and Pedagogy, Paulo Tychna Uman State Pedagogical University, Sadova str., 2, Uman, Cherkasy region, Ukraine, 20301

ORCID: 0000-0002-9865-6133

To cite this article: Trofailya, N. (2023). Organization of educational activities of preschool children in the process of learning a foreign language. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 39–43, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.6>

ORGANIZATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES OF PRESCHOOL CHILDREN IN THE PROCESS OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

The article reveals the peculiarities of the organization of educational activities of children of preschool and primary school age when learning English. Pedagogical conditions that ensure the effectiveness of fostering interest in learning a foreign language in preschool children are defined and substantiated, namely: the teacher takes into account the age and individual characteristics of preschoolers and ensures a differentiated approach in the process of teaching children foreign languages; provision of a communicative focus on the process of teaching children foreign languages; a combination of traditional and non-traditional forms, game methods of organizing children's educational activities; positive reinforcement

by the teacher of the child's success in learning foreign languages. The importance and necessity of teaching preschool children a foreign language is analyzed, the goals of learning are defined, the organization and some methodological aspects of teaching children in preschool education institutions are presented. The advantages of early learning of a foreign language for preschoolers are characterized, because at an early stage, a foreign language is called and should solve a more important goal than just the acquisition of certain practical skills and abilities. The role of a foreign language at an early stage of education is especially invaluable for the comprehensive development of children. Language for a child is primarily a means of communication, cognition and education. Therefore, the development of the child's personality through the means of a foreign language should be the overarching task at an early stage of education. The main tasks of an educator with the right to teach a foreign language are described, which promotes children's interest in learning languages as a means of communication and, at the same time, as an important component of their preparation for school, since it, as a rule, contributes to the development of personality and life competence in preschool childhood. The level of professional training of the teacher, as well as theoretical, methodical and practical skills, will depend, first of all, on the interest of preschoolers in languages, their desire to master it and, in general, their communicative competence.

Key words: game orientation, organization of educational activities, interactive methods, speech activity.

Актуальність. У сучасному суспільстві зміна пріоритетів зумовлює необхідність виховання активних, самостійних, здатних до самореалізації особистостей. Вивчення іноземної мови, особливо англійської з раннього віку, диктує прогресивний розвиток нашого суспільства. Кількість людей, які вирішили вивчати ту чи іншу іноземну мову помітно зростає.

Вивчення іноземної мови не тільки сприяє різнобічному розвитку та вихованню дошкільника, а й створює сприятливі умови на розвиток як мовних, і загальних здібностей. Таким чином, дошкільний вік – найкращий період познайомити дитину з іноземною мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що доцільність навчання дітей дошкільного віку іноземних мов відображена в низці праць вітчизняних та зарубіжних учених (Н. Агурова, В. Гінзберг, С. Гоздецька, В. Плахотнік, О. Ханова та ін.). Численні дослідження в галузі дошкільного навчання іноземної мови українських (П. Бех, Л. Біркун, С. Боднар, С. Будак, Н. Гальськова, Н. Клевченко, В. Колечко, О. Коломінова, Н. Колтко, О. Першукова, О. Рейпольська, С. Роман, Т. Шкваріна) і зарубіжних (М. Біболетова, І. Верещагіна, І. Вронська, Дж. Голдернес, Ф. Гопкінс, Д. Лазер, Е. Джонсон, Н. Доусон, М. Маглиш, Н. Малкіна, А. Майер, А. Сушкевич, Д. Стрейндж, К. Хастінгз, П. Шиллер, Н. Уїтні) вчених довели доцільність і ефективність дошкільної англійської освіти дітей, її позитивний вплив на інтелектуальний розвиток особистості та підготовку дитини до школи.

Мета дослідження розкрити особливості організації навчального процесу вивчення іноземної мови у закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дітям знайомство з іноземною мовою сприй-

мається як неймовірне нове відкриття. Вони тільки починають пізнавати навколишній світ, і якщо грамотно підійти до знайомства дитини з іноземною мовою, можна досягти дивовижних результатів. У такому разі, іноземна мова стане майже рідним для малюка, органічно увійшовши до його системи знань про світ. Завдання педагога зацікавити дитину, вразити, здивувати, подарувати перспективи, і не відбити бажання вивчення іноземних мов. Також необхідно враховувати, що навчання іноземної мови для кожного віку має ряд особливостей, які має знати педагог.

Особливості оволодіння дошкільниками іноземними мовами пов'язані з безпосередністю дитячого сприймання, відкритістю до спілкування. Дитина дошкільного віку особливо сприятлива до фонетики й інтонації мовлення. Сенситивним періодом для мовленнєвого розвитку особистості від народження до шести років життя. Вивчення іноземних мов розвиває індивідуальні мовленнєві здібності дитини та створює передумови для оволодіння нею в подальшому іншими мовами.

Вивчення іноземних мов на ранньому етапі розвитку розглядається як засіб розвитку особистості дитини з урахуванням її здібностей, інтересів та мотивів навчання. Спрямування на розвиток вивчення іноземних мов у ранньому віці має значний вплив на загальний мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку у найбільш сприятливий для них період. Унікальна схильність дитини до вимови, до сприйняття іноземних мов визнана багатьма дослідниками.

Раннє навчання іноземній мові закладає підвалини для підвищення якості володіння першою іноземною мовою, створює базу для продовження її вивчення в школі, а також впливає на вивчення другої, третьої іноземних мов.

Основною метою дошкільного навчання іноземних мов є формування у дитини уявлення про іноземну мову як про засіб спілкування, а також розвиток елементарних навичок іншомовної комунікації. Таким чином, слід приділяти підвищену увагу загально розвиваючим моментам оволодіння іноземною мовою і правильності цього процесу (Trofaïla, 2019).

Діти дошкільного віку – особлива група, основний вид діяльності якої – гра. Таким чином і процес навчання має бути в ігровій формі, діти не вчать мову, а граються з нею. У цьому віці немає необхідності змушувати щось вчити – у дітей переважає мимовільне запам'ятовування, отже, потрібні позитивні емоції. У цьому допоможуть навчальні ігри.

Як часто можна почути від дитини, що на заняттях вони нічого не роблять, а лише грають. Але при цьому, діти легко запам'ятовують нові іноземні слова.

Сучасна система іншомовної підготовки передбачає більш раннє навчання іноземних мов, оскільки покращення ефективності навчання дітей дошкільного віку іноземної мови є одним із нагальних питань сучасної педагогічної системи. Отже важливим питанням є пошук ефективних підходів, методів, форм і засобів підготовки дітей дошкільного віку до якісного іншомовного спілкування, оскільки на сьогодні ця проблема знаходиться на стадії дослідження.

За зовнішніми характеристиками навчального процесу використовують такі форми роботи: заняття, гурток.

Основною формою організації навчання іноземної мови в ЗДО є *заняття*, специфічними особливостями якого є мовленнєва спрямованість, комплексність, використання ігор та опора на рідну мову дітей (Trofaïla, 2019).

До кожного заняття треба ретельно готуватися і до автоматизму відпрацьовувати його хід. Не секрет, що навіть досвідчені педагоги, після занять з дітьми дошкільного віку виснажені як психологічно, так і енергетично: треба всього себе віддати малечі. Паузи тут відсутні. Такий темп навчально-виховного процесу вимагає досконалого володіння іноземної мови від майбутніх вчителів англійської мови. Із даною категорією дітей проводити заняття набагато складніше, ніж з учнями старших класів (Babenko, 2008).

У навчанні іноземної мови в ЗДО використовують дидактичні ігри з метою розвитку всіх психічних процесів дітей, їх інтелекту, кмітливості. Дидактична гра, поєднуючи навчальний та ігровий аспекти, дає змогу педагогу навчати лексики, фонетики, граматики іноземної мови, відпрацьовувати комунікативні навички.

Ігрові вправи під час вивчення англійської мови є базою у розвитку загальних освітніх навичок, таких як постановка та досягнення мети, контроль, оцінка дій, аналіз. Але при цьому це чудовий спосіб відпрацювання мовного матеріалу.

Але, безумовно, лексичний матеріал має бути ретельно підібраний з урахуванням віку дітей. Це мають бути слова, які загальновідомі, часто вживаються та використовуються рідною мовою.

Краще, щоб це були предмети та явища, які можна побачити, доторкнутися, намалювати, почути і т.д. зразкові теми – блоки для вивчення: алфавіту, цифри, тварини, сім'я, іграшки, їжа.

Не варто забувати про те, що для дошкільнят необхідна часта зміна діяльності. У них невеликий обсяг уваги. Педагогу необхідно виявити весь свій потенціал та намагатися наповнити заняття різними вправами-іграми, які зможуть по-справжньому захопити дітей. Бо якщо дитина втомиться і їй набридне, то повернути її увагу буде непросто. Приблизний обсяг уваги дошкільника від 3 до 7 хвилин. Отже, через цей проміжок часу необхідно змінювати вид діяльності.

Важливу роль при вивченні іноземної мови грають системність і стабільність занять. Так як рідну мову діти чують і використовують щодня, а іноземну лише на заняттях.

Крім того, не варто давати дошкільням складні граматичні правила та конструкції. Краще подавати готові вирази і слова, що часто зустрічаються, і доводити їх вживання до автоматизму.

Часто дошкільнята плутаються в рідній та іноземній мовах, не можуть провести паралелі, перекласти слова з української мови на англійську і навпаки. Надалі дитина адаптується і легко опанує переклад. Не варто забувати про такі інструменти запам'ятовування як казка, пісня та рима. Таким чином, даному віку властиво мимовільне запам'ятовування, наочно-образне мислення, нестійка увага та надмірна рухова активність.

Вивчення іноземних мов на ранньому етапі розвитку розглядається як засіб розвитку особистості дитини з урахуванням її здібностей, інтересів та мотивів навчання. Спрямування на розвиток вивчення іноземних мов у ранньому віці має значний вплив на загальний мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку у найбільш сприятливий для них період. Унікальна схильність дитини до вимови, до сприйняття іноземних мов визнана багатьма дослідниками.

Раннє навчання іноземній мові закладає підвалини для підвищення якості володіння першою іноземною мовою, створює базу для продовження її вивчення в школі, а також впливає на вивчення другої, третьої іноземних мов.

Основною метою дошкільного навчання іноземних мов є формування у дитини уявлення про іноземну мову як про засіб спілкування, а також розвиток елементарних навичок іншомовної комунікації. Таким чином, слід приділяти підвищену увагу загально розвиваючим моментам оволодіння іноземною мовою і правильності цього процесу.

Гарні результати навчання з'являються тоді, коли узгоджуються зусилля закладу дошкільної освіти, педагогів і батьків.

Цілі, які переслідує навчання другої мови у дитинстві, поділяються на:

- практичні (оволодіння певним обсягом мовного матеріалу, формування відповідної мовної компетенції, ознайомлення з культурою народу, країни мови, яка вивчається);
- загально-виховні (виховання в дитини інтересу й шанування культури, традицій, звичаїв людей, які розмовляють будь-якою іншою мовою, розумної і обґрунтованої поведінки в ситуації взаємодії мов і культур, загальний розвиток елементарної соціальної комунікації);
- загально-розвиваючі (збагачення змісту життя дітей, насичення комунікативного середовища, розширення кругозору, розвиток рефлексії).

На нараді в МОН України з проблем навчання іноземних мов у закладі дошкільної освіти наголошувалося, що перспективним шляхом забезпечення системи дошкільної освіти фахівцями з іноземних мов є підготовка дошкільних працівників із правом навчання іноземних мов. З огляду на це не лише постають нові проблеми формування комунікативної компетенції дітей дошкільного віку, а й посилюється запит педа-

гогічної спільноти на навчально-методичну літературу як засіб фахової підготовки вихователів ЗДО до навчання дітей іноземної мови з наймолодшого віку. Від рівня його фахової підготовки, а також теоретичної, методичної і практичної майстерності залежатиме, передусім, зацікавлення дошкільників мовою, ступінь опанування нею і, загалом, їхня комунікативна компетенція.

Успішне оволодіння дітьми іноземною мовою стає можливим ще й тому, що дітей, особливо дошкільного віку, відрізняє найбільш гнучке та швидке ніж на подальших вікових етапах, запам'ятовування мовного матеріалу; наявність глобально діючої моделі і природність мотивів спілкування; відсутність мовного бар'єру, страху гальмування, який заважає вступити у спілкування іноземною мовою навіть при наявності необхідних навичок; порівняно невеликий досвід в мовному спілкуванні рідною мовою та інше. Крім того, гра, яка є провідним видом діяльності дошкільника, дозволяє зробити комунікативно цінними практично любі мовні одиниці (Marchii-Dmytrash, 2015).

На сучасному етапі реформування освітньої системи України до вихователя з правом навчання іноземної мови сформульовано низку вимог.

З огляду на це, сучасний педагог повинен бути поінформованим із основними положеннями державної політики України у галузі дошкільної освіти загалом і навчання іноземних мов зокрема, а також знати особливості особистісного розвитку дитини, її життєво важливі сфери і, насамперед, рівень сформованості пізнавальних інтересів, від яких значною мірою залежить технологія і специфіка навчання іноземної мови в умовах ЗДО.

Безумовно, майбутнім фахівцям, які будуть навчати дітей дошкільного віку іноземної мови, необхідно пам'ятати, що в силу вікових особливостей дошкільники надзвичайно рухливі, тому використання ігрових прийомів перетворює навчання іноземної мови до природного розвитку дитини (Voronka, 2001).

Організуючи навчальну діяльність, вчитель іноземної мови повинен урахувати психологічні особливості дошкільників і відповідно коригувати свою поведінку для створення розвивального навчального середовища. Доцільно дозволяти дітям допускати помилки;

використовувати прийоми так званого інструментального навчання (розфарбовування, складання, наклеювання, вирізання тощо) із коментарями іноземною мовою; уникати повторення однакових видів діяльності, оскільки це призводить до втрати інтересу; заздалегідь готувати додаткові навчальні завдання для дітей, які працюють швидше і ефективніше за інших; застосовувати змагання у навчанні (це активізує дітей, підвищує увагу тощо); забезпечити перебування дітей у мовному середовищі, розмовляючи якомога більше іноземною мовою; використовувати дидактичні ігри з метою зацікавлення у вивченні іноземної мови, враховуючи потребу дошкільників у ігровій діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи сказане, можна дійти висновку, що психологічна підтримка кожної дитини на ранньому етапі вивчення іноземної мови є запорукою успішності цього процесу у майбутньому. Найбільша відповідальність комфортної обстановки на занятті лежить на вчителів, який повинен перш за все поважати особистість кожного і реально оцінювати, що кожен з них здатен зробити на своєму індивідуальному рівні. Діти в цьому віці дуже чутливі до щирості чи фальші, тому дуже важливо, щоб вони відчували, що вчитель їх любить усіх однаково, не виділяючи когось особливо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабенко Н. Англійська мова для дошкільнят та першокласників. Х. : Вид. група «Основа». 2008. 144 с.
2. Воронка Г. С. Англійська мова для дітей. Книга для вчителів та батьків. К.: «Логос». 2001. 96 с.
3. Марчій-Дмитраш Т. М. Навчання іноземної мови дітей дошкільного віку. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М. 2015. 64 с.
4. Трофаїла Н. Д. Методика навчання дітей іноземної мови. Умань : ВПЦ «Візаві». 2019. 131 с.

REFERENCES:

1. Babenko N. (2008) Anhliiska mova dlia doshkilniat ta pershoklasnykiv [English for preschoolers and first graders]. Kh. : Vyd. hrupa "Osnova". 144 p. (in Ukrainian).
2. Voronka H. S. (2001) Anhliiska mova dlia ditei. Knyha dlia vchyteliv ta batkiv [English for children. A book for teachers and parents]. K.: "Lohos". 96 p. (in Ukrainian).
3. Marchii-Dmytrash T. M. (2015) Navchannia inozemnoi movy ditei doshkilnoho viku [Teaching a foreign language to preschool children]. Vydavets Kushnir H. M. 64 p. (in Ukrainian).
4. Trofaiila N. D. (2019) Metodyka navchannia ditei inozemnoi movy [Methods of teaching children a foreign language]. Uman : VPTs "Vizavi". 131 p. (in Ukrainian).